

Õiguskantsler

Siiri Kuusik
NJORD Advokaadibüroo OÜ
Siiri.Kuusik@njordlaw.ee

Teie 31.07.2018 nr

Meie 18.09.2018 nr 6-1/181178/1803927

Tervishoiutöötajate eesti keele oskus

Lugupeetud Siiri Kuusik

Küsisite Eesti Plastika- ja Rekonstruktiivkirurgia Seltsi nimel õiguskantslerilt, kas Eesti Vabariigi põhiseadusega (PS) on kooskõlas, et tervishoiuteenust osutavad spetsialistid, kes eesti keelt ei valda või kelle keeleoskus on puudulik. Soovisite ka teada, kes peab tagama, et tervishoiutöötajad oskaksid keelt nõutud tasemel ning millal tuleks nende keeleoskust esimest korda kontrollida. Palusite õiguskantsleri seisukohta, kas Euroopa Liidu liikmesriigist, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigist ja Šveitsist pärit tervishoiutöötajatel peaks lubama tegutseda ilma keeleoskust tõendamata.

Kvaliteetse tervishoiuteenuse osutamiseks on oluline, et tervishoiutöötaja ja patsient saaksid teineteisest aru. Riigil tuleb tagada, et Eestis oleks võimalik saada tervishoiuteenuseid eesti keeles. Leian, et praegu kehtivat süsteemi ei saa pidada põhiseadusvastaseks, ent praktikat arvestades oleks mõistlik süsteemi tõhustada. Riigikogul on kavas seda ka teha (vt [eelnõu](#)).

Eesti riigikeel on eesti keel (PS § 6). PS § 28 sätestab õiguse tervise kaitsele, mis tähendab, et inimestel on õigus saada kvaliteetseid tervishoiuteenuseid ning riik kontrollib, kuidas teenust osutatakse.

Neist sätetest lähtudes on inimesel seega õigus riigilt nõuda, et tervishoiuteenused oleksid kättesaadavad ja kvaliteetsed, sh seda, et tervishoiuteenust osutataks eesti keeles. Riigikogul tuleb seadustega need tingimused tagada. Põhiseadus selle kohta täpsemaid nõudeid ei kehtesta.

[Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse](#) (TTKS) § 3 järgi on tervishoiutöötaja arst, hambaarst, õde ja ämmaemand, kes on registreeritud tervishoiutöötajate riiklikus registris. Need töötajad tohivad osutada tervishoiuteenuseid alles pärast seda, kui nad on registrisse kantud (TTKS § 27). TTKS alusel antud [määrus](#) loetleb ka andmed, mida tervishoiutöötaja peab oma registreerimistaotluses esitama. Eesti keele oskust ta tõendama ei pea.

Tervishoiutöötajate keeleoskuse nõude sätestab keeleseadus. [Keeleseaduse](#) (KeeleS) § 23 lg 4 alusel antud [määrus](#) näeb ette, et ämmaemandad ja meditsiiniõed peavad valdama eesti keelt B2-tasemel (määruse § 8 p 9) ja arstid C1-tasemel (määruse § 9 p 8). Tööandjal tuleb tagada, et töötaja oskab keelt nõutud tasemel (määruse § 2 lg 3).

KeeleS ja selle alusel vastu võetud õigusaktides ette nähtud nõuete täitmise üle teeb riiklikku ja haldusjärelevalvet Keeleinspeksioon (KI), kelle õigused ja kohustused kehtestab KeeleS § 31.

Õiguskantsleri Kantsleil

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Inspeksioonil on muu hulgas õigus teha ettekirjutusi ja määrata sunniraha. Keeleoskusnõuete rikkumine on karistatav ka väärtena, kohtuväline menetleja on KI (KeeleS § 37).

Niisiis saab öelda, et tervishoiutöötajad peavad eesti keelt valdama ning eesti keele oskuse üle on kehtestatud ka riigi järelevalve. Praeguse korra järgi kontrollitakse keeleoskusnõude täitmist järelevalve käigus, ent riik ei nõua keeleoskuse tõendamist enne, kui spetsialist on tööle asunud. Pole alust väita, et niisugune süsteem oleks põhiseaduse mõttes lubamatu.

Praegu on tekkinud probleem, et paljud mõne piirkonna tervishoiutöötajad ei täida keelenõuet. Selle olukorra on ilmselt põhjustanud tervishoiutöötajate nappus. Töötajate puudus pole samas üksnes Eesti probleem, vaid sellega on hädas paljud Euroopa riigid.

Kuna töötajaid napib, halvendab see tervishoiuteenuste kättesaadavust. Kättesaadavuse nimel ei tohi küll loobuda tervishoiutöötajatele esitatud keelenõudest, ent riigil tuleb leida kahe põhiseadusega tagatud õiguse vahel mõistlik tasakaal: inimestel on õigus saada teenust ja õigus saada teenust eesti keeles. Ühtmoodi tähtsad on mõlemad. Nii ühe kui teise õiguse ebapiisav tagamine võib ohustada inimese elu ja tervist.

[Seaduseelnõu](#) järgi muudetakse kolmandatest riikidest pärit tervishoiutöötajate Eestisse tööle lubamise tingimusi. Kavandatavad nõuded tagavad tõenäoliselt senisest tõhusamalt, et teenust osutab tervishoiutöötaja, kes eesti keelt valdab või vähemalt õpib seda. Seega pole praegu alust kahelda, et plaanitavad muudatused koos KI järelevalvega aitavad edaspidi paremini tagada, et kolmandatest riikidest Eestisse tööle tulevad tervishoiutöötajad eesti keelt oskavad. Enamik Eestis töötavatest puuduliku eesti keele oskusega tervishoiutöötajatest on hariduse omandanud Eestis (vt [artikkel](#), eelnõu arutelu Riigikogus [sotsiaalkomisjonis](#)). Ka neilt töötajatelt tuleb eesti keele oskust nõuda, kuid sel puhul ei aita registrisse kandmise menetlus, vaid seda saab kontrollida Keeleinspeksioon.

Keelenõuded kehtivad ka Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis ja Šveitsis kvalifikatsiooni omandanud tervishoiutöötajate kohta. Euroopa Liidu õigusaktid näevad ette, et igal riigil on õigus kontrollida tervishoiutöötajate keeleoskust, ent seda võib teha alles pärast kvalifikatsiooni tunnustamist (vt direktiiv [2005/36/EÜ](#), artikkel 53 p 3). Kuivõrd Eestis võib tervishoiutöötajate riiklikku registrisse kandmist käsitada spetsialisti kvalifikatsiooni tunnustamisena, saab keelenõude täitmist kontrollida pärast registrisse kandmist. Riigikogul on võimalik praegust korda muuta. Parlament võib näiteks kehtestada korra, et eesti keele oskust kontrollitakse pärast kvalifikatsiooni tunnustamist, kuid enne tervishoiutöötaja tööle lubamist.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise